

Київський національний торговельно-економічний університет

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

(пост. № 8 від 29.03.2018 р.)

Ректор

А.А. Мазаракі

ПРОГРАМА

ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПІРАНТУРИ

Освітній ступінь

Доктор філософії

Галузь знань

29 – Міжнародні відносини

Спеціальність

293 – Міжнародне право

Київ 2018

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Автори:

Л.М. Дешко, завідувач кафедри міжнародного публічного права КНТЕУ,
д.ю.н., доц.
О.А. Альонкін, доцент кафедри міжнародного публічного права КНТЕУ,
к.ю.н.

Рецензенти:

О.С. Переверзева, старший науковий співробітник відділу міжнародного
права та порівняльного правознавства Інституту держави і права
ім. В. Корецького НАН України, к.ю.н.
О.В. Кульчицька, заступник директора Київського центру первинної
професійної підготовки «Академія поліції» (м. Київ) – завідувач відділення
навчально-методичної роботи, к.ю.н.

Програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри міжнародного
публічного права 26 грудня 2017 р., протокол № 10.

Навчальна програма

ПРОГРАМА

вступного іспиту до аспірантури

Освітній ступінь

Доктор філософії

Галузь знань

29 – Міжнародні відносини

Спеціальність

293 – Міжнародне право

ВСТУП

Програма вступного іспиту до аспірантури розроблена у відповідності до Закону України «Про вищу освіту», державних стандартів вищої освіти, стандарту вищої освіти КНТЕУ.

Навчання в аспірантурі дає можливість випускнику вищого навчального закладу самовдосконалюватися, отримати поглиблені знання за спеціальністю 293 – Міжнародне право, а також ґрунтовно ознайомитися з актуальними питаннями теорії та практики в цій сфері. Аспірантура дозволяє відвідувати інформаційні, культурні та освітні заклади, здійснювати наукові дослідження, брати активну участь у диспутах та систематично оприлюднювати досягненні результати.

Крім того, навчання в аспірантурі продукує привабливі можливості для участі у різноманітних конкурсах – змаганнях на визначення кращого за фахом, або відборах претендентів на заміщення престижних посад. Зокрема, аспірантура створює умови для здійснення викладацької діяльності. Однак, це не головне. Навчання в аспірантурі дозволяє здобути ступінь вищої освіти доктор філософії.

Вступники повинні володіти ґрунтовними сучасними знаннями з базових дисциплін зі спеціальності «Міжнародне право»: історія політичних і правових вчень, теорія міжнародних відносин, порівняльне конституційне право, міжнародні організації (сучасна система та право), міжнародне публічне право, міжнародне приватне право, загальна історія держави та права, порівняльне адміністративне право, порівняльне кримінальне право, історія міжнародного права, порівняльний цивільний процес, вступ до права Європейського Союзу, порівняльне цивільне право, право зовнішніх зносин, право міжнародних договорів, правничі системи сучасності, нотаріат, порівняльне трудове і соціальне право, міжнародне інвестиційне право, права людини у міжнародному праві, судові системи і порівняльний кримінальний процес, міжнародне економічне право, міжнародне морське право.

Тема 1. Поняття міжнародного публічного права

Походження терміну «міжнародне право». Визначення поняття міжнародне публічне право. Головне призначення міжнародного права. Міжнародне право та міжнародні відносини. Міжнародне право в міжнародній нормативній системі. Функції міжнародного права. Об'єкт і предмет міжнародного права. Поняття суб'єкта міжнародного права. Поняття системи міжнародного права. Проблеми становлення загальновизнаної системи міжнародного права. Закономірності розвитку системи міжнародного права.

Внутрішня організація міжнародного права. Системи міжнародного права і система міжнародних відносин. Питання функціонування сучасних регіональних підсистем системи міжнародного права. Загальна характеристика структури міжнародного права. Головні компоненти структури міжнародного права. Співвідношення структури і системи міжнародного права. Поняття галузі міжнародного права та її структура. Системні фактори, що мають роль утворюючих в галузі міжнародного права. Різновиди галузей міжнародного права. Поняття і структура інституту міжнародного права. Класифікація інститутів сучасного міжнародного права: загальносистемні, внутрішньогалузеві, комплексні, суміжні тощо. Система міжнародного права, система науки міжнародного права і система навчальних курсів міжнародного права. Система викладання сучасного міжнародного права.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 41, 42, 43.

Тема 2. Історія та становлення і розвиток міжнародного публічного права

Сучасні концепції виникнення міжнародного права. Сучасна юридична наука про періодизацію історії міжнародного права. Наука міжнародного права та її роль у розвитку, становленні і функціонуванні міжнародного права. Міжнародне право в перехідний період від середньовіччя до нового часу. Основні інститути міжнародного права періоду абсолютизму. Вплив великої французької та інших буржуазних революцій на розвиток міжнародного права. «Європейське міжнародне право цивілізованих народів». Віденський конгрес 1815 р. Паризький конгрес 1856 р. Берлінський конгрес 1878 р. Берлінська конференція 1884-1885 рр. Гаазькі конференції миру 1899-1907 рр. Міжнародне право як засіб закріплення поділу світу і колоніальних загарбань. Колонії, протекторати, сфери впливу. Перша світова війна і міжнародне право. Принципи міжнародних відносин, проголошені жовтневою революцією і міжнародно – правова діяльність радянської росії. Система органів співробітництва країн Східної Європи. Рада економічної взаємодопомоги. Загальна декларація прав людини. Встановлення і

зміцнення принципів міжнародного співробітництва в галузі прав і основних свобод людини. Нові незалежні держави країн Азії, Африки та Латинської Америки та міжнародне право.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 41, 49, 50.

Тема 3. Норми міжнародного публічного права

Поняття, визначення і характеристика норм міжнародного права. Класифікація і ієрархія норм у міжнародному праві. Види міжнародно – правових норм: норми, принципи і норми звичаї; універсальні і локальні норми; юридичні і фактичні; диспозитивні та імперативні. Питання про субординацію норм міжнародного права. Концепція узгодження позицій суб'єктів міжнародного права у процесі нормотворення. Зіставлення категорій «воля держави» і «позиція держави». Визнання звичаєвого правила нормою права *opinio juris*. ст. 38 Статуту Міжнародного суду та його практика. Поняття імперативних норм *juscogens* та особливості їх творення.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 41, 49, 50.

Тема 4. Джерела міжнародного права

Визначення терміну «джерело» міжнародного права. Формальні і матеріальні джерела. Перелік джерел міжнародного права згідно зі ст.38 Статуту Міжнародного суду. Міжнародні конвенції. Міжнародні звичаї. Загальні принципи права. Судові рішення і доктрини найбільш кваліфікованих фахівців. Обов'язкові нормативні резолюції міжнародних організацій. Звичай і договір як основні джерела міжнародного права ст. 53 Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 р. Декларації, протоколи, пакти, трактати як форми міжнародних договорів. Розподіл джерел у міжнародному праві, критерії такого розподілу.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 49, 50.

Тема 5. Імплементация та інкорпорація норм міжнародного права та кодифікація міжнародного права

Поняття механізму реалізації (імплементации) норм міжнародного права. Механізм реалізації норм міжнародного права в системі міжнародно-правового регулювання. Дозвіл, заборона і зобов'язання. Особливості їх реалізації в міжнародно-правовій сфері. Співвідношення і особливості реалізації норм дозвільного, забороненого і зобов'язального характеру.

Міжнародно-правові гарантії реалізації норм міжнародного права. Міжнародна правосвідомість. Міжнародний інституційний механізм реалізації норм міжнародного права. Юридичні факти в механізмі реалізації норм міжнародного права. Стадії і способи реалізації. Міжнародний контроль в механізмі реалізації норм міжнародного права. Особливості міжнародного тлумачення норм міжнародного права. Офіційне і неофіційне тлумачення. Головні засоби тлумачення. Поширювальне і обмежувальне тлумачення. Національний механізм реалізації норм міжнародного права. Національно-правові гарантії реалізації норм міжнародного права. Національний інституційний механізм реалізації норм міжнародного права. Національний правовий механізм реалізації норм міжнародного права. Національний контроль за належною реалізацією норм міжнародного права. Проблема співвідношення національно-правового тлумачення і необхідного з'ясування змісту норми міжнародного права. Граматичне і логічне тлумачення, систематичне й історико-політичне тлумачення.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 49, 50.

Тема 6. Основні принципи міжнародного публічного права

Поняття принципів міжнародного права. Система принципів сучасного міжнародного права. Принцип, як імперативний регулятор міжнародних відносин. Принцип, як закономірність побудови системи міжнародного права. Принципи міжнародної правотворчості та правозастосування. Принципи-ідеї. Класифікація принципів міжнародного права та їх взаємозв'язок. Структура принципу міжнародного права. Кодифікація принципів: Статут ООН, Декларація про принципи міжнародного права, які стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту ООН 1970 р. Заключний акт Наради з питань безпеки і співробітництва в Європі 1975 р. Конституція України щодо принципів міжнародного права. Принципи підтримки міжнародного миру і безпеки. Принципи міжнародного співробітництва держав.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 49, 50.

Тема 7. Поняття суб'єкта міжнародному публічному праві

Поняття суб'єкта міжнародного права. Визначення суб'єкта міжнародного права. Міжнародна правосуб'єктивність, її співвідношення з поняттями правоздатність та дієздатність. Види суб'єктів міжнародного права. Держава як головний суб'єкт міжнародного права. Універсальна правосуб'єктивність держави, її природа та складові. Унітарна, федеративна та конфедеративна держави – питання їхньої правосуб'єктності. Нація і

народ як суб'єкти міжнародного права. Квазі-державні утворення: вільні міста, Ватикан, Мальтійський орден. Міжнародні організації як суб'єкти міжнародного права, головні ознаки та специфіка правосуб'єктності. Питання щодо міжнародної правосуб'єктності транснаціональних корпорацій та фізичних осіб.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 49, 50.

Тема 8. Інститут визнання у міжнародному праві

Поняття визнання та його юридичне значення. Необхідність і актуальність визнання. Визнання держави, уряду, повсталого боку, органів національного визволення, органів опору. Визнання де факто і де юре. Критерії офіційного визнання. Способи визнання. Визнання нових держав. Конститутивна та декларативна теорії визнання. Явне або мовчазне визнання. Визнання нових держав шляхом договірних відносин між іншими суб'єктами міжнародного права. Визнання правонаступництва держави. Визнання нових урядів. Доктрини еситрад, тобара.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 49, 50.

Тема 9. Інститут правонаступництва у міжнародному праві

Зміст та визначення правонаступництва держав. Момент правонаступництва, держава-попередниця та держава-наступниця. Форми, підстави та сфери правонаступництва. правонаступництво держав СНД, найважливіші угоди з цього питання між вказаними державами. правонаступництво держав щодо міжнародних договорів. правонаступництво при об'єднанні держав. правонаступництво у випадках відокремлення частин держави та приєднання її території до іншої держави. Специфіка правонаступництва нових незалежних держав. правонаступництво щодо державної власності. Загальні положення. правонаступництво при об'єднанні держав. правонаступництво при роз'єднанні держав. правонаступництво у випадках передачі частин території або відокремленні частини території та її об'єднання з іншою державою.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 41, 42, 43, 49, 50.

Тема 10. Відповідальність у міжнародному праві

Поняття та суб'єкти міжнародної відповідальності. Визначення міжнародної відповідальності. Міжнародні делікти та міжнародні злочини. Відповідальність держави та її юридичних і фізичних осіб. Головні риси міжнародної відповідальності. Відповідальність за злочин проти міжнародного миру та безпеки. Підстави міжнародно-правової відповідальності. Міжнародний договір, міжнародний звичай, рішення міжнародних організацій та міжнародних судових установ і односторонні міжнародно-правові акти як юридичні підстави міжнародно-правової відповідальності. Фактичні підстави міжнародно-правової відповідальності. Питання про винність. Класифікація міжнародних правопорушень. Нові форми рабства. Екоцид. Наслідки не дружнього акту, зловживання правом, квазіміжнародного правопорушення. Обставини, що звільняють від відповідальності. Визначення та види обставин, що звільняють від відповідальності: винність потерпілої сторони; форсмажорні обставини; крайня необхідність. Види і форми міжнародної відповідальності. Матеріальна та нематеріальна відповідальність. Форма міжнародно-правової відповідальності.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 49, 50.

Тема 11. Право міжнародних договорів

Поняття і юридична природа міжнародного договору. Визначення міжнародного договору. Об'єкт та мета міжнародного договору. Терміни, що використовуються для позначення суб'єктів договірному процесу. Класифікація міжнародних договорів: за колом учасників, характером договору, об'єктами регулювання та формами договору. Структура міжнародного договору та його мова. Укладання міжнародних договорів. Стадії укладання, уповноважені на укладання договору особи. Підготовка та прийняття тексту договору. Встановлення автентичності тексту. Висловлення згоди на обов'язковість договору. Підписання договору, його ратифікація. Прийняття, затвердження договору, приєднання до нього. Депозитарій і його функції. Застереження до міжнародного договору та зауваження до нього. Міжнародні договори, укладені за участю міжнародних організацій. Дія і застосування договорів за участю міжнародних організацій у часі та просторі. Кодифікаційна робота Комісії міжнародного права. Чинність, дійсність та тлумачення міжнародних договорів. Надання договорам чинності.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 49, 50.

Тема 12. Право зовнішніх зносин. Дипломатичне та консульське право

Зовнішні зносини держав. Поняття права зовнішніх зносин. Об'єкт і суб'єкти права зовнішніх зносин. Джерела права зовнішніх зносин. Конвенційні й узвичаєні норми міжнародного права у сфері зовнішніх зносин держав. Роль внутрішньодержавного законодавства в регламентації створення і діяльності органів зовнішніх зносин. Система права зовнішніх зносин. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р. Віденська конвенція про консульські зносини 1963 р. Конвенція про спеціальні місії 1963 р. Віденська конвенція про представництва держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру 1975 р. Органи зовнішніх зносин держави та їх система. Внутрішньодержавні конституційні і спеціалізовані органи зовнішніх зносин. Парламент, глава держави, уряд, глава уряду.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 49, 50.

Тема 13. Право міжнародних організацій

Поняття і розвиток права міжнародних організацій. Зародження і становлення інституту міжнародних організацій в міжнародних відносинах. Правова природа адміністративних союзів XIX ст. Ліга Націй. Сучасна система міжнародних організацій, їх типи і види. Класифікація міжнародних організацій. Право міжнародних організацій як галузь сучасного міжнародного права. Суб'єкти і об'єкти права міжнародних організацій. Джерела права міжнародних організацій. Юридична природа міжнародних організацій. Міжнародні організації і державний суверенітет.

Міжнародна правосуб'єктність міжнародних організацій. Правова основа створення і функціонування міжнародних організацій. Проблема кодифікації права міжнародних організацій. Поняття міжнародної організації. Класифікація міжнародних організацій: за характером членства, колом учасників, характеристиками компетенції та повноважень, порядком вступу. Процес утворення міжнародної організації: прийняття засновницького документа, створення матеріальної структури, скликання головних органів. Договірна правосуб'єктність міжнародної організації.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 49, 50.

Тема 14. Поняття території як правової категорії у міжнародному праві

Територія та її види. Визначення території. Державна територія, особливості її статусу. Територія з міжнародним режимом – відкрите море, повітряний простір над ним, глибоководне дно за межами континентального

шельфу. Територія із змішаним режимом (континентальний шельф, економічна морська зона). Територія з особливим правовим режимом. Нейтральні та демілітаризовані території. Без'ядерні зони: політичні і правові аспекти. Склад і юридична природа державної території. Сухопутна і водна території, повітряний простір. Надра. Суверенітет та юрисдикція держави на своїй території. Природне середовище. Право концесій. Кордони державної території. Види сухопутних та водних кордонів. «Історичні» кордони. Правовий статус та режим кордонів. Зміна кордонів та територіальні суперечки. Підстави для зміни кордонів. Типові випадки суперечок про кордони. Неузгодженість кордонів і територіальні суперечки. Засади розв'язання територіальних суперечок, можливі докази належності території.

Принцип естопельо. Міжнародні річки. Визначення та види міжнародних річок.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 49, 50.

Тема 15. Міжнародне морське право

Виникнення і розвиток міжнародного морського права. Поняття і головні риси міжнародного морського права як галузі сучасного міжнародного права. Кодифікація і прогресивний розвиток міжнародного морського права. Перша (1958р.). Друга (1960р.) і Третя (1973-1982рр.) конференції ООН з морського права. Женевські конвенції з морського права 1958р. Конвенція ООН з морського права 1982р. Формування і значення основних принципів міжнародного морського права. Міжнародно-правові звичаї у цій галузі. Міжнародний інституційний механізм у галузі мореплавства й експлуатації ресурсів морських просторів Світового океану. Міжнародна морська організація (ІМО). Міжурядова океанографічна комісія ЮНЕСКО (МОК). Класифікація морських просторів і правовий статус морських суден.

Прилеглі зони. Поняття і види прилеглих зон. Режим і їх межа згідно з конвенціями 1958р. і 1982р. Континентальний шельф. Женевська Конвенція про континентальний шельф 1958р. та Конвенція ООН по морському праву 1982р. Правовий статус вод, що покривають континентальний шельф. Виключна економічна зона. Поняття, правовий статус і ширина виключної економічної зони. Делімітація морських просторів, які створюють економічні зони держав із протилежними чи суміжними узбережжями. Вирішення спорів щодо живих ресурсів виключної економічної зони. Міжнародно-правовий режим відкритого моря. Женевська конвенція про відкрите море 1958р. Конвенція ООН по морському праву 1982р.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 49, 50.

Тема 16. Міжнародне повітряне право

Поняття і зміст міжнародного повітряного права. Міжнародне повітряне право як галузь міжнародного права. Особливості міжнародного повітряного права. Національне законодавство щодо повітряного права. Виключний і повний суверенітет держави над її повітряним простором. Джерела міжнародного повітряного права. Головні принципи міжнародного повітряного права. Правовий статус повітряного простору. Суверенітет держави на свою територію як основа правового статусу її повітряного простору. Правовий статус повітряного судна і його екіпажу. Національна належність і реєстрація повітряних суден. Склад екіпажу повітряного судна. Громадянство і основні права і обов'язки членів екіпажу повітряного судна.

Правова регламентація та юридична класифікація міжнародних повітряних сполучень. Міжнародно-правові аспекти національних польотів. Поняття міжнародного польоту. Поняття статусу міжнародного аеропорту. Прикордонний, митний, валютний і санітарний огляд і контроль. Чиказька конвенція 1944р. щодо аеропортів.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 49, 50.

Тема 17. Міжнародне космічне право

Поняття і головні особливості міжнародного космічного права. Особливості режиму космічного простору. Суб'єкти та об'єкт міжнародного космічного права. Джерела міжнародного космічного права – конвенційні норми і норми міжнародно-правових звичаїв. Договір про принципи діяльності держав з дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, 1967 р. (Договір про космос); Угода про врятування космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, які запущені в космічний простір, 1968 р. (Угода про врятування космонавтів); Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, заподіяну космічними об'єктами, 1972 р. Конвенція про реєстрацію об'єктів, запущених у космічний простір, 1975 р. Угода про діяльність держав на Місяці та інших небесних тілах, 1979 р. (Угода про Місяць). Міжнародно-правовий режим космічного простору та небесних тіл.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 49, 50.

Тема 18. Міжнародно-правова охорона навколишнього середовища

Поняття і особливості міжнародного права навколишнього середовища як галузі сучасного загального міжнародного права. Головні принципи міжнародно-правової охорони навколишнього середовища. Всесвітня

стратегія охорони природи 1980р. Всесвітня хартія природи 1982р. Конвенція про заборону воєнного чи будь-якого іншого ворожого використання засобів впливу на природне середовище 1977р. Інституційний механізм міжнародно-правової охорони навколишнього середовища. Міжнародні конференції. Програма ООН з охорони навколишнього середовища (ЮНЕП). Діяльність ІМКО, ФАО, ЮНЕСКО та інших міжнародних організацій в галузі охорони навколишнього середовища. Неурядові міжнародні організації у галузі охорони навколишнього середовища. Міжнародно-правова охорона Світового океану.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 49, 50.

Тема 19. Право міжнародної безпеки і міжнародні збройні конфлікти

Поняття і характерні особливості права міжнародної безпеки. Право міжнародної безпеки як галузь сучасного загального міжнародного права. Джерела права міжнародної безпеки. Головні та спеціальні принципи. Універсальна і регіональна системи міжнародної безпеки і забезпечення примату права в політиці. Суверенітет на сучасному етапі. Універсальні та регіональні організації і угоди, їх роль у зміцненні системи міжнародної безпеки. Правові основи взаємодії між регіональними організаціями і ООН. Організація з безпеки і співробітництва в Європі. Становлення інституційного механізму забезпечення безпеки в Європі. Концепція «загальноєвропейського дому». Проблема забезпечення колективної безпеки держав Азії і Африки. ОАД і колективна безпека країн-членів.

Засоби забезпечення міжнародної безпеки. Індивідуальна самооборона. Колективна самооборона. Система колективної безпеки відповідно до ст. 51 Статуту ООН. Значення постійного нейтралітету і політики неприєднання як засобів обмеження і зменшення небезпеки війни. Правове становище постійно нейтральних і держав, які не приєднались до існуючих військово-політичних блоків і систем. Створення без ядерних і нейтральних зон. Договори: Вашингтонський про Антарктику 1959 р, Тлателолко 1967 р. Раротонга 1985 р. Декларація про державний суверенітет України і програма становлення постійно-нейтральної, позаблокової, без ядерної держави.

Роззброєння і обмеження зброї як матеріальна гарантія міжнародної безпеки у воєнній галузі. Роззброєння як принцип сучасного міжнародного права. Механізм роззброєння в рамках ООН. Комісія ООН з роззброєння; розгляд цієї проблематики на щорічних і спеціальних сесіях Генеральної Асамблеї; Конференція (Комітет) з роззброєння як орган, що функціонує в Женеві (Швейцарія) поза рамками ООН.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 49, 50.

Тема 20. Мирні засоби розв'язання міжнародних спорів

Мирні засоби – єдиний правомірний шлях вирішення спорів між державами. Зміст, становлення розвиток принципу мирного вирішення міжнародних спорів і його значення в сучасному світі. Головні міжнародно – правові акти, які відображають його зміст. Види міжнародних спорів. Поняття і види мирних засобів вирішення міжнародних спорів в історичному розвитку. Системи засобів мирного вирішення спорів між державами. Міжнародні спори політичного і юридичного характеру і відповідні засоби їх вирішення.

Консультація як особлива форма переговорів між державами. Консультації факультативні та обов'язкові. Безпосередні переговори як початковий засіб встановлення і регулювання відносин між державами як головний засіб вирішення міжнародних справ.

Класифікація дипломатичних переговорів. Переговори двосторонні і багатосторонні. Значення переговорів на вищому рівні і міжнародних конференціях. Добрі послуги і посередництво. Спільне і відмінне між ними. Міжнародна слідча процедура. Узгоджувальні комісії. Порядок їх формування, характер прийнятих рішень. Міжнародні угоди про примирливу процедуру.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 49, 50.

Тема 21. Міжнародне гуманітарне право

Поняття і зміст міжнародного гуманітарного права як галузі міжнародного права. Суб'єкти і об'єкт міжнародного гуманітарного права, джерела останнього. Поняття і зміст прав і свобод людини. Співробітництво держав у сприянні і розвитку поваги до прав людини. Статут ООН, мирні договори та угоди про опіку після другої світової війни про права людини та їх стандарти: Загальна декларація прав людини 1948 р. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р. Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1976 р. Другий факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1989 р.

Конвенції: про запобігання злочинів геноциду і покарання за нього, про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти, про ліквідацію усіх форм расової дискримінації, про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства, проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поведінки й покарань, про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок, про права дитини, в галузі праці. Конвенції та документи Ради Європи ОБСЕ з цих питань.

Міжнародний та регіональний механізм контролю і забезпечення прав і свобод людини.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 46, 47, 48, 49, 50.

Тема 22. Міжнародне співробітництво держав у боротьбі зі злочинністю

Поняття злочинів міжнародного характеру як основного об'єкта співробітництва держав із запобігання таким злочинам і покаранню осіб, які їх вчинили. Відмінність злочинів міжнародного характеру від звичайної кримінальної злочинності і власне міжнародних злочинів. Форми міжнародного співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю. Міжнародні органи і конференції по боротьбі зі злочинністю; розгляд різних аспектів проблеми запобігання і припинення злочинів, які посягають на національний і міжнародний правопорядок, на сесіях Генеральної Асамблеї ООН, у рамках діяльності Економічної і Соціальної Ради тощо; Комітет по попередженню злочинності і боротьбі з нею (КПЗБ) як допоміжний орган ЕКОСОП; Конгрес ООН з попередження злочинності і поводження з правопорушниками; Відділ Секретаріату ООН з кримінального правосуддя і попередження злочинності; міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол) – її структура і функції; Спеціальний комітет ООН з міжнародного тероризму. Міжнародний кримінальний суд ООН. Головні напрями співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю.

Двосторонні угоди про правову допомогу, укладені Україною із зарубіжними державами. Встановлення юрисдикції держави над злочинами міжнародного характеру – випадки і підстави. Багатостороння Конвенція про передачу осіб, засуджених до позбавлення волі, для відбування покарання в державі, громадянами якої вони є, 1978 р. Видача (екстрадиція) злочинців – поняття та умови видачі. Суб'єкти видачі. Склад злочинців, які тягнуть за собою видачу. Правові підстави для видачі чи відмови в ній. Процедури видачі. Мотиви злочину і проблема “видачі чи надання притулку” видача осіб, які скоїли злочини міжнародного характеру.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 49, 50.

Тема 23. Україна і міжнародне право

Міжнародно-правова діяльність Центральної Ради. Акти Гетьманщини. Мирний договір з Радянською Росією 12 червня 1918р. Дипломатичне визнання України в період Гетьманщини. Зовнішньополітична діяльність Директорії. Утворення Західноукраїнської Народної Республіки і Акт злуки з Українською Народною Республікою. Дипломатична діяльність ЗУНР. Пакт Петлюри з Польщею. Міжнародно-правова діяльність Радянської України на

початку 20-х років. Суверенітет і міжнародна правосуб'єктність України. Визнання України і розвиток дипломатичних і консульських відносин. Міжнародно-правова характеристика утворення СРСР. Міжнародно-правова діяльність України після другої світової війни. Міжнародна договірна діяльність УРСР. Участь Радянської України в міжнародному інституційному механізмі: міжурядових організаціях і міжнародних конференціях. Міжнародна правотворча діяльність УРСР. Місце та роль УРСР в універсальній і регіональній системах безпеки.

Незалежність України. Припинення існування СРСР і створення Співдружності Незалежних Держав. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. Постанова Верховної Ради України «Про основні напрямки зовнішньої політики України» від 2 липня 1993 р. Конституція України та розвиток процесів регіональної і міжнародної інтеграції. Проголошення Верховною Радою України 16 липня 1990 р. Декларації про державний суверенітет і 24 серпня 1991 р. Акта про незалежність України. Визнання України як незалежної суверенної держави. Зовнішньополітична концепція та дипломатична діяльність України. Участь в міжнародному інституційному механізмі. Сучасні універсальна і регіональні системи безпеки та участь України в їх становленні та розвитку. Міжнародні ініціативи України.

Міжнародно-правова діяльність України в рамках Організації з питань безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) і на універсальній основі (в рамках ООН). Діяльність України із входження до загальноєвропейського правового простору.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 49, 50.

Тема 24. Роль міжнародного права в умовах глобалізації

Проблеми реформування міжнародного інституційного механізму і трансформації сучасного міжнародного права. Забезпечення примату міжнародного права в політиці. Суверенітет на сучасному етапі. Питання розвитку інституту міжнародної правосуб'єктності. Досягнення в становленні нового міжнародного економічного порядку. Правові проблеми становлення нового інформаційного порядку. Глобальні проблеми на рубежі ХХ-ХХІ століття. Правові питання екологічної безпеки. Міжнародна гуманітарна еволюція і міжнародне право. Міжнародна Хартія прав людини і внутрішня компетенція держав. Проблеми підвищення ефективності сучасного міжнародного права. Нові риси сучасного міжнародного права. Розширення сфери дії сучасного міжнародного права. Прогнозування розвитку міжнародного права.

Література:

Основна: 1-8;

Додаткова: 49, 50.

КРИТЕРІЇ

оцінювання знань на вступному іспиті зі спеціальності для здобуття ступеня вищої освіти доктор філософії

1. Загальні положення:

Мета вступного іспиту зі спеціальності — оцінити відповідність знань, умінь та навичок вступників згідно з вимогами програми вступних іспитів до аспірантури.

2. Структура екзаменаційного білета:

Екзаменаційний білет вступного іспиту зі спеціальності складається з 3-х питань.

3. Критерії оцінювання:

- Рівень знань оцінюється за 100-баловою шкалою.
- Максимальна кількість балів за повні правильні відповіді: перше питання — 35 балів, друге питання — 35 балів, третє питання — 30 балів. Неправильна відповідь оцінюється у 0 балів.
- Особи, які отримали менше 60 балів до наступних іспитів не допускаються та участі у конкурсі не беруть.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Підручники:

1. Маланчук П. Вступ до міжнародного права за Ейкхерстом: Пер. з англ. — Х.: Консул, 2000. — 591 с.
2. Буткевич В.Г., Войтович С. А., Григоров О. М., Заблоцька Л. Г., Задорожній О. В. Міжнародне право: Основні галузі: Підручник для студ. вищих навч. закл. за спец. "Міжнародне право", "Міжнародні відносини" / В.Г.Буткевич (ред.). — К.: Либідь, 2004. — 814с.
3. Георгіца А.З, Чикурлій С.О. Міжнародне публічне право: Навч.-метод. посіб. / Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Рута, 2002. — 175с.
4. Міжнародне публічне право: підручник / за ред. В.М. Репецького. — К.: Знання, 2011. — 437 с.
5. Тимченко Л. Д. Міжнародне право : підручник / Л. Д. Тимченко, В.П. Кононенко. — К. : Знання, 2012. — 631 с.
6. Пронюк Н. В. Сучасне міжнародне право : навч. посіб. / Н.В. Пронюк. — 2-е вид., змін. та допов. — К. : КНТ, 2014. — 344 с.
7. 6. Международное право : учебник / [Абашидзе А.Х.идр.] ; под ред. А.Н.Вылегжанина. — М. : Юрайт, 2015. — 290 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://readbookz.com/books/185.html>
8. Тетарчук В.І. Міжнародне право. Для підготовки до іспитів. Навчальний посібник — К.: ЦУЛ, 2016. — 288 с.

Збірники документів:

9. Действующее международное право: в 3 т./ Сост. Ю.М.Колосов и Э.С. Кривчикова. - М., 1996.
10. Международное право в документах: Учеб. Пособ. / Сост.: Н.Т.Блатова, Г.М.Мелков. – 2-ое изд., перераб. и доп. – М.: Инфра-М., 1997. – 696 с.
11. Міжнародна поліцейська енциклопедія: У 10 т. / Відп. ред. Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, В.Я. Тацій, Ю.С. Шемшученко. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. – Т. II.: Права людини у контексті поліцейської діяльності. – 1224 с.
12. Міжнародне право в документах / М.В.Буроменський (уклад.). – Х.: Видавництво Національного ун-ту внутрішніх справ, 2003. – 376 с.
13. Права людини: Міжнародні договори України, декларації, документи. – К.: Юрінком, 1992.
14. Україна на міжнародній арені // 36. матер. та док.: У 6 т. – К.: Юрінформ, 1995. – Т. 4.

Нормативно-правові акти:

15. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. - Ст. 141.
16. Декларація про державний суверенітет України // ВВР України. – 1990. – № 31. – Ст. 429.
17. Закон України "Про дію міжнародних договорів на території України" // www.rada.gov.ua
18. Закон України "Про правонаступництво України" // ВВР України. – 1991. – № 46. – Ст. 617.
19. Закон України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини" // Голос України. – 1998. – № 20. – 20 січ.
20. Закон України „Про міжнародні договори України” 2004 р. // www.rada.gov.ua
21. Закон України “Про дипломатичну службу України” 2001 р. // www.rada.gov.ua
22. Закон України «Про біженців» 2001 р. // www.rada.gov.ua
23. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» 2004 р. // www.rada.gov.ua
24. Консульський статут України 1994 р. // www.rada.gov.ua
25. Постанова Верховної Ради України "Про основні напрями зовнішньої політики України" // ВВР України. – 1993. – № 37. – Ст. 379.
26. Венская конвенция о праве международных договоров 1969 г. // Международное право в документах: Учеб. Пособ. / Сост.: Н.Т. Блатова, Г.М.Мелков. – 2-ое изд. – М.: Инфра-М., 1997. – 696 с.
27. Декларація принципів міжнародного права, які стосуються дружніх відносин та співробітництва держав відповідно до Статуту ООН 1970 р. – ООН. – Нью-Йорк, 1970.
28. Загальна декларація прав людини. – К.: Право, 1995.

29. Міжнародний пакт про соціальні, економічні та культурні права. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права і Факультативний протокол № 1 до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права. – К.: Право, 1995.
30. Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини. – К.: Право, 1999.
31. Конвенция о дипломатических отношениях 1961 г. // Юрид. ежегодник ООН 1972 г. – Нью-Йорк, 1978. – С. 314-325.
32. Конвенция о консульских отношениях 1963 г. // Юрид. ежегодник ООН 1972 г. – Нью-Йорк, 1978. – С. 326-341.
33. Конвенция о международной ответственности за ущерб, причиненный космическими объектами 1972 г. // Международное публичное право: Сборник документов. - М., 1996. - Т.2. - С.362-368.
34. Конвенция о представительстве государств в их отношениях с международными организациями универсального характера 1975 г. // Международное право в документах: Учеб. Пособ. / Сост.: Н.Т.Блатова, Г.М.Мелков. – 2-ое изд., перераб. и доп. – М.: Инфра-М., 1997. – 696 с.
35. Конвенція про правонаступництво стосовно міжнародних договорів 1978 р. // Україна в міжнародно-правових відносинах. - К.: Юрінком, 1996. - С. 58-90.
36. Основные документы Содружества Независимых Государств (перечень) // Международное право в документах: Учеб. Пособ. / Сост.: Н.Т.Блатова, Г.М.Мелков. – 2-ое изд., перераб. и доп. – М.: Инфра-М., 1997. – 696 с.
37. Регламент Європейського Суду з прав людини // Практика Європейського Суду з прав людини. Рішення. Коментарі. – 1999. – №1. – С. 123-217.
38. Угода про партнерство і співробітництво (УПС) між Україною та ЄС та інтеграція України до Європи все ще викликають запитання // Інформаційний бюлетень Українсько-Європейського консультативного центру з питань законодавства (UEPLAC). - 2000. - №4.

Додаткова

39. Дахно І.І. Міжнародне економічне право: Курс лекцій / Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП). – К. : МАУП, 2000. – 160с.
40. Денисов В.Н., Евинтов В.И. Реализация международно-правовых норм во внутреннем праве. – К.: Наук, думка, 1992.
41. Денисов В.Н., Євінтов В.І. Суверенітет України і міжнародне право. – К.: Манускрипт, 1995.
42. Денисов В.Н., Євінтов В.І., Акуленко В.І., Висоцький О.Ф., Ісакович С.В. Суверенітет України і міжнародне право / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького / В.Н. Денисов (відп.ред.), В.І. Євінтов (відп.ред.). – К. : Манускрипт, 1995. – 359 с.
43. Дешко Л. М. Права людини в праві ЄС / Право Європейського Союзу: навч. посібник, 5-те вид. / За заг. ред. Р. А. Петрова. – К.: Істина, 2013. – 376 с.

44. Deshko L. European Standards of Human Rights: Course book. – Donetsk: Modern Printing (SuchasnyDrook), 2013. – 142 p.
45. Дмитрієв А.І., Дяченко В.І., Цюрупа М.В. Міжнародне гуманітарне право: філософсько-правова доктрина регулювання збройних конфліктів: Навч. посіб. – К.: Сфера, 1999. Ч. 2: Словник- довідник основних термінів і понять. – 1999. – 137с.
46. Дмитрієв А.І., Дяченко В.І., Цюрупа М.В. Міжнародне гуманітарне право: філософсько-правова доктрина регулювання збройних конфліктів: Навч. посіб.– К.: Сфера, 1999. Ч. 4: Джерела, принципи, норми. – 2000. – 118с.
47. Дмитрієв А.І., Мацко А.С., Муравйов В.І. Міжнародне публічне право: Практикум / Київський ун-т права; Інститут міжнародних відносин Київського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка / Ю.С. Шемшученко (відповід.ред.), Л.В. Губерський (відповід.ред.). – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 348с.
48. Дмитрієв А.І., Шепель А.О. Деякі проблеми еволюції міжнародного права // Часопис Київського університету права. - 2003. - №2. - С.59-64.

